

Plán péče na období 2000 - 2009

(plán péče pro chráněné území podle § 38 zákona ČNR číslo 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a prováděcí vyhlášky číslo 395/1992 Sb.)

1. Název území: Hrnčířské louky

Kategorie: přírodní památka

Vyhlášeno: 1.9.1988 vyhláškou č. 5/1988 Sb.NVP
(jako chráněný přírodní výtvar)

Katastrální území: Šeberov **Obvod:** Praha 4

Chráněné území:

parc. č.: 97, 98, 99/1, 559, 560, 718, 788, 1403, 1404, 1405, 1410, 1416, 1417/1, 1417/2, 1439, 1440, 1441, 1443, 1444/1, 1444/2, 1445, 1447, 1450, 1460, 1461 k.ú.Šeberov

Celková výměra: 29,53 ha

Výměra nelesní části: 29,53 ha

Ochranné pásmo:

parc. č.: 680, 713, 714/1 714/2, 1406, 1407, 1408, 1442, 1446 k.ú. Šeberov

Celková výměra ochranného pásma: 23,51 ha

2. Hlavní předmět (motiv) ochrany:

- Komplex vlhkých luk a rybníků v pramenné oblasti s druhově bohatým ekosystémem pcháčových, psárkových a ovsíkových luk a rákosin
- Významné útočiště a hnízdiště mnoha druhů vodních a bahenních ptáků (kachny, lysky, labutě, kulíci, jespáci, vodouši).

3. Cíl ochrany:

Zavedení způsobu hospodaření, který zajistí uchování všech rostlinných společenstev, které se zde vyvinuly a udržení jejich druhového bohatství, ochrana vodního režimu jako nezbytné podmínky udržení ekosystému, ochrana hnízdicích ptáků a ptáků na tahu.

4. Charakteristika chráněného území ve vztahu k hlavnímu motivu ochrany:

Území je součástí geomorfologického okrsku Uhříněvská plošina, který tvoří lem na jižní hranici celku Pražské plošiny. Je to nepatrně zvlněná pahorkatina s malým sklonem k severozápadu, v nadmožké výšce kolem 300 m. Geologický podklad tvoří protozoické břidlice a droby, nad nimi jsou kvartérní sedimenty. Vyvěraji zde prameny, které byly již ve středověku podchyceny v rybníční soustavě šesti rybníků. Řada drobných vodotečí se pod Šeberovem spojuje a vytváří Kunratický potok.

Přestože území bylo v minulých letech pod značným tlakem socialistického zemědělství, některé louky byly rozorány a byla zde provedena meliorace, bylo zde nalezeno téměř 200 druhů vyšších rostlin. Některé z nich jsou uvedeny na seznamech ohrožených druhů (*Iris*

sibirica, *I. pseudacorus*, *Trollius altissimus*, *Thalictrum flavum*, *Cnidium dubium*, *Carex caespitosa*, *Eleocharis uniglumis*, *Salix rosmarinifolia*, *Scorzonera humilis*, *Silaum silaus*, *Taraxacum palustre*, *Valeriana dioica*, *Dactylorhiza majalis*).

Systematický průzkum *Lepidoptera* sice proveden nebyl, na lokalitě však bylo zjištěno 38 druhů motýlů, z toho některé vzácné druhy (*Perinephila perlucidalis*, *Orthonama vittana*, *Eupithecia virgaureata*, *Leucania obsoleta*, *Photodes minima*). Existence vzácných druhů *Lepidoptera* proto musí být v návrhu péče zohledněna.

Významný je rovněž výskyt některých vzácnějších obojživelníků (*Rana ridibunda*, *Bombina bombina*, *Triturus cristatus*).

Dosavadní způsob obhospodařování rybníků je zaměřený na intenzivní produkci ryb a z ichtyologického hlediska nemají rybníky prakticky žádný význam, i když se zdá, že prameny nebyly dosud zasaženy významnějším znečištěním a v rybníce Brůdek byly před rokem 1987 zjištěny i druhy, indikující nejčistší vody (střevle potoční, vranka obecná, hrouzek obecný a samice raka s vajíčky). Bezesporně největší je ornitologický význam rybníků. Na tahových cestách se zde zastavují ptáci před přeletem Prahy. Rákosové porosty zde vytváří významné refugium velmi vzácnému druhu *Luscinia svecica*. Na tahu jsou zde pravidelně pozorovány bekasiny otavní (*Gallinago gallinago*), jespáci bojovní (*Philomachos pugnax*) i další druhy bahňáků. V lučních porostech hnízdí linduška luční (*Anthus pratensis*) a strnad rákosní (*Emberiza schoeniculus*). Dalšími hnízdicími druhy jsou rákosníci (*Acrocephalus* sp., tři druhy) a cvrčilka zelená (*Locustella naevia*).

Kromě rejsků (*Sorex araneus*, *S. minutus*) a bělozubky (*Crocidura sulveolens*) stojí za zmínku výskyt ondatry pižmové (*Ondatra zibethicus*), pozorované zde v r. 1987, a hraboše mokřadního (*Microtus agrestis*), jehož kosterní zbytky pravidelně obsahují vývržky sov v okolí.

5. Zásadní vlivy lidské činnosti v minulosti:

Území je výrazně ovlivňováno lidskou činností již od středověku, kdy došlo k úpravě hydrologických poměrů podchycením četných pramenů a vybudováním rybníční soustavy. Území bylo využíváno k produkci píce a jako pastviny a vznikl tak rozsáhlý a bohatý luční komplex.

V období socialistického zemědělství byla i zde velká část drnového fondu zrušena a rozorána na pole a byly provedeny necitlivé meliorace. Neopodstatněné vysoké dávky hnojiv vyvolaly postupující ruderalizaci. Negativně se projevovala i nepravidelná seč a také paradoxní skutečnost, že někdy nebyla posekaná hmota sklizena.

6. Negativní vlivy (činitelé) a možná nebezpečí dalšího ohrožení:

V současné době došlo k výrazné změně obhospodařování ploch a zásadní vlivy lidské činnosti se proti minulosti zcela změnily. Nadměrný tlak zemědělské výroby se změnil v úplný nezájem a v současné době je nejvážnějším ohrožením fytoocenóz úplná absence sečení a sklizení rostlinné hmoty.

Stejně vážným nebezpečím je tlak na změnu využití území v okolí ve prospěch velkoplošné zástavby a s tím související odkanalizování a změnu odtokových poměrů.

Nebezpečí eutrofizace vyvolané přehnojováním zemědělských kultur sice již není aktuální, množství živin nahromaděných v půdě z minulého období však je stále ještě vysoké. I nadále přetrvává vysoká eutrofizace vody v rybnících způsobená intenzivním chovem ryb.

Chování ptačí populace při tahu a zejména při hnízdění může negativně ovlivňovat rekreační využívání území v nevhodnou dobu (jezdeckví, vodní sporty). Sešlapávání vegetace na severním břehu šeberovského rybníka v letních měsících však nelze chápat jako negativní jev, ale naopak, patrně přispívá k přežití populace *Gagea bohemica*.

7. Návrhy na doplnění označení a vymezení hranic CHÚ, návrhy na řešení majetkových a nájemních vztahů, návrhy na rozšíření či zmenšení území.

- Označení CHÚ je dostatečné a není ho nutné doplňovat.

- Majetkové a nájemní vztahy jsou velmi nejasné. Plochy, u kterých byl v minulosti veden jako vlastník Státní statek, pronajímá v současné době soukromým osobám přímo Pozemkový fond ČR. Nové nájemce ani rozsah případných restitucí se nedaří zjistit. K vyjasnění situace navrhuje:

1) Požádat o pomoc odbor obecního majetku.

2) Upozornit dopisem Pozemkový fond ČR na nedostatečnou péči o plochy, které jsou v jeho správě (k.ú. Šeberov, parcely č. 1439, 1440, 1441, 1443, 1444/1, 1444/2, 1445, 1447, 714/1, 714/2, 1406, 1407, 1442 a 1446).

- Na parcele č. 1448 k.ú. Hrnčiče, která tvoří ochranné pásmo, je velmi dobře vyvinuto společenstvo *Holcetum lanati*, které se nijak neliší od společenstva na sousední parcele č. 1447, která je součástí CHÚ. Bylo by proto vhodné začlenit do CHÚ i tuto parcelu. Začlenění této parcely do CHÚ by bylo vhodné i z hlediska péče o luční porosty (větší plocha umožní snazší střídání některých zásahů) a pro lepší zajištění ekologické stability území.

8. Návrhy na opatření k vědeckému a kulturně osvětovému využití:

Nejsou.

9. Vymezení územních jednotek:

Viz příložená mapa formátu A3

10. Návrhy regulačních a asanačních opatření:

PCHÁČOVÉ LOUKY (*CALTHION* Tüxen 1937 em. Balátová-Tuláčková 1978)

Asanační:

Degradace porostu je, zatím, poměrně mírná a v porostu jsou dosud přítomny (byť v potlačené formě) luční druhy, které chceme podpořit. Tím je dán předpoklad pro dosti rychlou (během dvou let) úpravu druhové skladby po obnovení seče. Vysoké byliny ustoupí a přibude trav a druhů ve spodních patrech. Tento proces lze urychlit i mírným přihnojením (max 30 kg

živin/ha) na dusík bohatým hnojivem, nejlépe hnojem nebo kompostem, v dané lokalitě to však není nutné (v případě hnojení by bylo nutné zvýšit počet sečí). Na ploše tedy není zatím nutné provádět zvláštní asanační zásahy.

Regulační:

Pcháčové louky se udržují pravidelnou dvoji nebo alespoň jednou sečí v roce. Biomasu nutno pečlivě sklídit, ponechané zbytky podporují zamokřování. Nelze úplně vyloučit ani hnojení a vápnění. Sušení pokosené hmoty na seno je vhodnější než její odstranění (při sušení dozrávají a vypadávají na plochu semena).

Minimální péče, která musí být zajištěna, představuje pokosení 2/3 až 3/4 porostu v druhé polovině května. Zbývající část nemusí být v daném roce posečena, nebo může být pokosena koncem července až počátkem srpna. Neposečená (respektive později sečená) část musí tvořit každý rok jinou část pozemku. Tímto opatřením se umožní dokončení vývojového cyklu některých motýlů žijících na lokalitě a také vysemenění některých druhů rostlin.

PSÁRKOVÉ LOUKY (*ALOPECURION PRATENSIS* Passarge 1964, *CNIDION VENOSI* Balátová-Tuláčková a odvozená lada *VERONICO LONGIFOLIAE--LYSIMACHION VULGARIS* (Passarge 1977) Balátová-Tuláčková 1981).

Tento podtyp zahrnuje nivní louky, pravidelně přeplavované proudící vodou nebo vodou po kratší dobu stagnující nad povrchem.

Asanační:

Opuštěné psárkové louky přerostlé vysokobylinnými lady lze regenerovat obnovením sečí většinou poměrně snadno. I v hustých porostech invadovaných druhů (*Urtica dioica*, *Carex brizoides* aj.) zůstává psárka většinou přimísena a po obnovení sečí ji výrazně přibývá už během první vegetační sezony. Dosycování porostů dalšími druhy probíhá sice pomaleji, vzhledem k jejich přítomnosti v nejbližším okolí, částečně i v porostu, tedy není zatím nutné provádět zvláštní asanační zásahy.

Regulační:

Psárkové louky je třeba pravidelně, alespoň dvakrát ročně sklízet. **Po případné záplavě krustu naplavenin nenarušovat!** Psárka a ostatní provázející druhy prorazí samy. Bránováním by se narušil "kompostovací" proces, který spoluvytváří charakter těchto luk.

Minimální péče, která musí být zajištěna, představuje dvoji seč (v květnu a srpnu). Při každé seči se vynechá 1/3 až 1/4 plochy (vždy jiná část). Tímto opatřením se umožní dokončení vývojového cyklu některých motýlů žijících na lokalitě a také vysemenění některých druhů rostlin.

OVSÍKOVÉ LOUKY (*ARRHENATHERION* Koch 1926)

Ovsíkové louky představují vysokostébelné nebo středně vzrůstavé porosty s převládajícím podílem trav. V tomto CHÚ zaujímají plošně jen nepatrnou část.

Asanační:

Na ploše je třeba nejdříve odstranit stařinu a v květnu posekat porost nízko u země. V porostu se objevuje invazní kopřiva a rákos a je proto třeba v prvních třech letech rekultivace seč opakovat vícenásobně do roka (květen, konec června, srpen). Struktura společenstva se obnoví poměrně dobře, vzhledem ke stavu porostu i okolí lze předpokládat i samovolné dosycování druhového bohatství.

Regulační:

Tkví v pravidelné sklizni dvakrát nebo aspoň jednou do roka. Lze připustit hnojení a vápnění, z hlediska sledovaných ochranných cílů nepřinese žádný pozitivní efekt.

Minimální péče, která musí být zajištěna po třech letech asanačního managementu, představuje jednu seč v červnu.

RÁKOSINY

Na prospěšnost nebo škodlivost rákosu obecného (i ostatních tzv. rákosin = rostlin fyziologicky podobných porostům rákosu obecného) je třeba pohlížet z více zorných úhlů. Dominantní rákos obecný (tak jako ostatní helofyty tranzitní zóny mezi vodním a terestrickým prostředím) má vyvinuty adaptační mechanismy pro život podzemních orgánů za nedostatečného přístupu O_2 v rhizosféře. Zhorší-li se celkově a dlouhodobě podmínky prostředí (eutrofizace oligotrofních rybníků, vyloučení aerace litorálů rybníků jejich neletněním aj.), rákos hyne, viz např. situace v NPR Velký Tisý. Protože ekosystémy rákosin patří z mnoha důvodů mezi nejvýznamnější funkční složky mokřadní vegetace Euroasie a vážný ústup rákosu je evidován v mnoha zemích střední a západní Evropy, jsou nyní problémy spojené s odumíráním rákosu řešeny v mezinárodní spolupráci programu EUREED, do které je zapojena i ČR.

Dvoji pohled na rákos je nutný i při péči o CHÚ Hrnčířské louky. Podél vodoteče a na březích rybníků se rákos vyskytoval i v minulosti, váže se zde na něj výskyt některých *Lepidoptera* (např. *Donacaula mucronella*, *Chilo phragmitellus* či *Leucania obsoleta*) a umožňuje hnízdění rákosníků a je ho třeba podporovat. Mimo to expanduje rákos i do ostatních ploch, které nebyly v posledních letech koseny a ohrožuje existenci jiných významných mokřadních typů vegetace, kde je nežádoucí.

Při omezování nebo regulaci porostů rákosin rozeznáváme letní a zimní kosení:

a) Letní kosení, tzv. kosení na rezervy. Kosit rákos obecný (a podobně další výše uvedené druhy) je účelné v době do začátku metání květenství, tj. kdy se na vrcholech stébel (stonků) ještě neobjevují laty, palice ap., zpravidla ne později, než v polovině června (u orobinců do konce června). Pozdější kosení již podstatně neomezí regeneraci rákosu (aj. druhů - viz výše) v dalším roce, neboť v zásobních orgánech (oddencích) se již začaly doplňovat zásoby asimilátů translokací z nadzemních částí a v následující sezoně vyrostou nový, stejně vitální porost. Čím více se s kosěním opozdíme, tím spíše jen opticky odstraníme porost bez vážných následků pro omezovaný druh (Dykyjová et Husák 1973, Fiala 1976, Husák 1978, 1982, Husák et Květ

1986). **Proto musí být první kosení lučních společenstev provedeno v květnu, v krajním případě počátkem června (jak bylo uvedeno u jednotlivých typů luk).**

Jestliže tedy porost rákosu pokosíme zhruba koncem května nebo zač. června (podle vývoje počasí v daném roce), bude zásah neúčinnější, neboť odkosená biomasa byla vytvořena ze značné části z loňských zásobních asimilátů v oddencích. Pokosený porost ještě do konce sezóny regeneruje s využitím zbylých zásob v oddencích. Pokosíme-li i tento obnovený slabší porost, v následujícím roce podzemní orgány již většinou nejsou schopny vytvořit souvislý porost. Kosíme běžnou žací lištou nebo křovinořezem. Odkosenou biomasu odvážíme na kompost.

b) Zimní kosení. Má naopak kladný účinek na zdravotní stav porostů (rákosu aj.) podporuje jejich vitalitu a vyrovnanost. Po zimním kosení jsou porosty viditelně homogennější včetně vertikální a horizontální struktury porostů. Nebezpečí pro mladé rákosové prýty (zimní pupeny) nekryté stařinou a opadem znamenají jen silnější jarní noční mrazíky, zejména vynořené nebo nezakryté v limózní a terestrické ekofázi, a pak mechanické poškození zimních pupenů sklizecími stroji. Zimní kosení je proto třeba načasovat na obvykle krátké období, po které jsou rybníky zamrzlé. Pohyb i vlastní sklizeň stébel a stonků rákosin jsou na rybnících pak nejsnážší.

RYBNÍKY

Prakticky všechny rybníky v CHÚ jsou silně eutrofizovány. Paradoxní je, že jsou napájeny relativně velmi čistou vodou z místních pramenů. I když nelze vyloučit ani nelegální přepady žump, je rozhodujícím zdrojem eutrofizace rybochov a s ním spojené hnojení rybníků. Tato eutrofizace postihuje nejen vodní organizmy, ale negativně se projevuje i na vodních rostlinách a pobřežní vegetaci. Rybníky se pravděpodobně pravidelně neletní. V rezervační knize se podařilo najít pouze jediné vodohospodářské rozhodnutí týkající se těchto rybníků, a to rozhodnutí č.j. OVLHEZ 7931/84/Ber-B z 16.11.84. Tímto rozhodnutím, které mělo platit pouze tři roky, byly rybníky zařazeny do následujících kategorií:

Brůdek, Kovářský - II-1

Hrnčířský, Šmejkal, Mlýnský - II-2

Návrh na úpravu hospodaření na rybnících bude doplněn po prověření vodohospodářské evidence na odboru výstavby. O vstup do této evidence již bylo požádáno.

11. Orientační předpokládané náklady:

Navržený management v podstatě představuje běžné obhospodařování lučních porostů a v zásadě by náklady měli nést vlastníci (či uživatelé) pozemků. Vzhledem k nezájmu o zemědělské využití pozemků (o píci) ze strany vlastníků by byla vhodná finanční motivace až do výše nákladů na seč, t.j. 7.000,- Kč/ha.

Takováto dotace je ovšem opodstatněná pouze u pozemků v soukromém vlastnictví, nikoliv u pozemků v držení Pozemkového fondu a pozemků obecních. Náklady obce by měly být hrazeny v souladu s pravidly pro údržbu veřejné zeleně. Vzhledem k nevyjasnému

vlastnictví není možné stanovit přesnou výměru lučních porostů v majetku soukromých osob, přibližně se jedná o 11 ha.

Maximální dotace by tedy činila 7.000,- Kč x 11 ha = 77.000,- Kč.

12. Návrh subjektů pověřených kontrolou realizace:

Odbor životního prostředí MHMP.

13. Návrh subjektů pověřených odborným sledováním změn v souvislosti s provedenými zásahy.

Odbor životního prostředí MHMP

14. Použité podklady:

- rezervační kniha
- Natura Pragensis
- Péče o chráněná území přírody, V. Petříček a kolektiv, Praha 1996 (rukopis)
- vlastní průzkum

15. Zpracoval: Ing. Samuel Burian

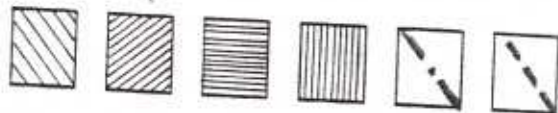
Datum: 1. 9. 1996

Pracoviště: Löw & spol., s.r.o., Brno

vřevě

U Hrnčířského rybníka

Vymezení územních jednotek

Pcháčové louky

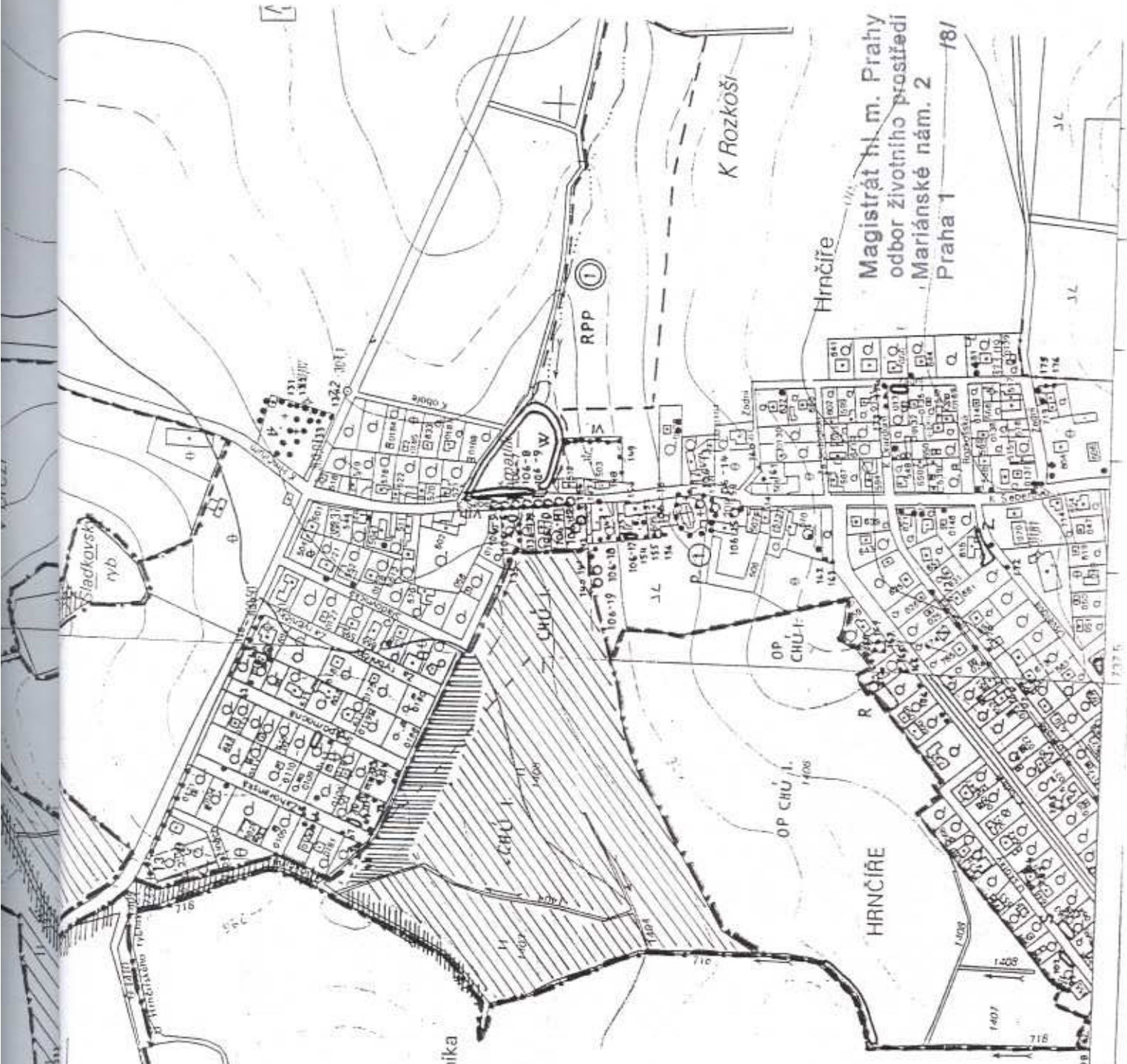
Dvorské louky

Psárkové louky

Rákosiny

Hranice CHÚ

Hranice OP

Magistrát hl. m. Prahy
odbor životního prostředí
Mariánské nám. 2
Praha 1 181

Šeberov

Rel.

Kaplička

zobradkářská kolonie

CHÚ I

hřiště

OP CHÚ I

OP CHÚ I
V březí

OP CHÚ I

CHÚ I

CHÚ I

OP CHÚ I

Šeberovský ryb.
1461

ŠEBEROV

Na ladech

Lada

RPP (2)

RPP (2)

kem

1476

12

1476

0.00

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

1461

1576

Magistrát

hlavního města Prahy
odbor životního prostředí

MHMP/00KOHYG

111-1099/00

podle rozdělovníku

Váš dopis/ze dne

Naše značka

MHMP/42955/99/VIII/526/00/Pav

Vyřizuje/linka

Ing. Pavlík / 4427

Praha

24.7.2000

Věc: Oznámení o schválení plánu péče

Oznamujeme Vám, že odbor životního prostředí MHMP jako příslušný orgán ochrany přírody schválil ve smyslu ustanovení § 38 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, plán péče pro zvláště chráněné území - **přírodní památku Hrnčířské louky**, které bylo vyhlášeno vyhláškou NVP č.5/1988 Sb. NVP z 4.7.1988. Plán péče je schválen na období deseti let.

v z. JUDr. Helena Dobiášová
Ing. Kateřina Vaculová
vedoucí odboru

Přílohy: plán péče

Co: OSM MHMP

AOPK ČR, středisko Praha, Řetězová 3/222, 110 00 Praha 1
AOPK ČR, Kališnická 4-6, 130 00 Praha 3
Obvodní úřad MČ Praha 11, Ocelíkova 672, 149 41 Praha 4
Místní úřad MČ Praha Šeberov, K Hrnčířům 160, 149 00 Praha 4
Státní statek, Holečkova 8, 150 00 Praha 5
Lišno, s.r.o. sádky - Papírna, Konopiště č.24, 256 01 Benešov
Alena Šlehoferová (Šmejkalová), Jičínská 613/33, 130 00 Praha 3
Ing. Jiří Šlehofer, Jičínská 613/33, 130 00 Praha 3
Kateřina Šolcová, Slovenská 35/1581, 100 00 Praha 10
PhDr. Stanislav Sousedík Marie Sousedíková, Slovenská 35/1581, 100 00 Praha 10
Alžběta Pubrdlová, Nad Šeberákem, 148 00 Praha 4
Věra Dvořáková, Na Struze 227/1, 110 00 Praha 1
Petr Hájek, chatová osada Višno, 270 23 Křivoklát
Jarmila Směkalová, Kanada2626 Palmerston AVE WEST WANCOUVER
odd. VII

ispis

úřední deska: vyvěšeno dne: 27.7.2000
sejmuto dne: 21.8.2000

V odpovědi, prosím, uvádějte naše číslo jednací.

Adresa:
Řásnovka 8
110 01 Praha 1

Telefon:
(*2448 1111
2448 + linka

Fax: 232 26 29
IČO: 064 581

Bankovní spojení:
První městská banka
Malé nám. 11, Praha 1